

Asia C-196/24 [Aucrinde] ⁱ

Ennakkoratkaisupyyntö

Jättämispäivä:

20.2.2024

Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin:

Tribunal judiciaire de Chambéry (Ranska)

Ennakkoratkaisupyyntöä koskevan päätöksen tekemispäivä:

16.1.2024

Kantaja:

xx

Vastaajat:

ww

yy

zz

vv

**TRIBUNAL JUDICIAIRE
DE CHAMBÉRY**
siviilijaosto

KANSAINVÄLINEN OIKEUSAPUPYYNTÖ

[--]

PÄÄTÖS [--]

[--]

Ottaen huomioon tribunale civile di Genovassa

ⁱ Tämän asian nimi on kuvitteellinen nimi. Se ei vastaa oikeudenkäynnin minkään asianosaisen todellista nimeä.

(Genovan alioikeus, Italia) vireillä olevan oikeudenkäynnin,

JOSSA ASIANOSAISINA OVAT

KANTAJA

xx

[– –]

JA

VASTAAJAT

ww

[– –]

yy

[– –]

zz

[– –]

vv

[– –]

SYYTTÄJÄLAITOS,

jota edustaa procuratore generale della Repubblica presso il tribunale di Genova (Genovan alioikeudessa toimiva yleinen syyttäjä) [– –]

ASIAN TAUSTA

- 1 XX, joka on syntynyt [– –], kotipaikka [– –], nosti tribunale civile di Genovassa (Genovan alioikeus) kanteen, jotta hänen todettaisiin olevan [– –] kuolleen aa:n avioliiton ulkopuolella syntynyt poika, hänelle annettaisiin oikeus käyttää isänsä sukunimeä, toimivaltainen väestötietojärjestelmän rekisterinpitäjä velvoitettaisiin [kirjaamaan annettava tuomio] sen saatua lainvoiman – – ja [asiassa määrättäisiin suorittamaan] tutkimus, jossa [vahvistetaan] xx:n ja tämän vanhemman välisen oikeudellisen siteen syntyminen avioliiton ulkopuolella, sen jälkeen kun otaksutun isän hauta on avattu.
- 2 Tribunale civile di Genovan tutkintatuomari määräsi 5.3.2022 antamallaan asian selvittämistoimia koskevalla määräyksellä suoritettavaksi hematologisen tutkimuksen sen selvittämiseksi, vastaavatko kantajan geneettiset ominaisuudet asian vastaajien, aa:n tunnustettujen lasten, geneettisiä ominaisuuksia.
- 3 Vastaajat, aa:n avioliitossa syntyneet lapset, vastustivat sitä, että asiassa määrättäisiin suorittamaan hematologinen tutkimus heistä itsestään, ja vaativat, että tutkimus suoritetaan aa:n ruumiille vainajan jäänteiden sijaintipaikassa.

- 4 Tribunale civile di Genova tutkintatuomari määräsi 1[4].4.2022 antamallaan asian selvittämistoimia koskevalla määräyksellä hematologisen tutkimuksen suorittamisesta ja nimesi asiantuntijan tekemään geneettisen vertailun kantaja xx:n ja otaksutun isän, aa:n, ruumiin välillä tämän haudan avaamisen jälkeen ja keskeytti tutkimuksen suorittamiseen liittyvät toimet siihen saakka, kunnes Ranskan oikeusviranomaisille mahdollisesti [osoitettavat] kansainväliset oikeusapupyynnöt haudan avaamiseksi Ranskan lainsäädännön mukaisesti [on täytetty].
- 5 Tribunale civile di Genova toimitti 18.11.2022 tribunal judiciaire de Chambérylle (Chambéryn alioikeus) aa:n, joka on syntynyt [– –] [– –] ja kuollut [– –] [– –] ja haudattu Ranskassa, haudan avaamista koskevan kansainvälisen oikeusapupyynnön.
- 6 Pyyntö esitettiin jäsenvaltioiden tuomioistuinten välisestä yhteistyöstä siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa tapahtuvassa todisteiden vastaanottamisessa 25.11.2020 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2020/1783 perusteella.
- 7 [– –]

PÄÄTÖKSEN PERUSTELUT

Alustavat toteamukset ennakkoratkaisupyynnön esittämisen [mahdollisuudesta]

- 8 SEUT 267 artiklassa määrätään seuraavaa: ”Euroopan unionin tuomioistuimella on toimivalta antaa ennakkoratkaisu:
[– –]”
- 9 ”– – kansalliset tuomioistuimet voivat pyytää unionin tuomioistuimelta ennakkoratkaisua ainoastaan silloin, kun niissä on vireillä oikeusriita ja kun niissä vireillä olevan menettelyn tarkoituksena on ratkaisun antaminen tuomiovaltaa käyttäen – –

Siitä huolimatta, ettei jäsenvaltioiden tuomioistuinten välinen yhteistyö todisteiden vastaanottamisessa väistämättä johdakaan ratkaisuun lainkäyttövaltaa käyttäen, todistajan kuuleminen tuomioistuimessa – – on kuitenkin toimi, joka toteutetaan tuomioistuinmenettelyssä, jonka on tarkoitus johtaa ratkaisun antamiseen lainkäyttövaltaa käyttäen. Todistajan kuulemisesta aiheutuneiden kulujen jakaminen on osa tätä menettelyä. Täten ennakkoratkaisukysymys on suorassa yhteydessä ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen lainkäyttöllisen tehtävän täyttämiseen” (tuomio 17.2.2011, Weryński, C-283/09, EU:C:2011:85, 44 ja 45 kohta).

- 10 Vaikka ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin voi tässä tapauksessa kieltäytyä kansainvälistä oikeusapua siviiliasiassa koskevan pyynnön täyttämisestä vain rajoitetuissa tapauksissa (asetuksen [2020/1783] 12 ja 16 artikla), se ei ole pyynnön esittäneen viranomaisen jo tekemän päätöksen pelkkä täytäntöönpanoviranomainen, vaan sen on annettava ratkaisu lainkäyttövaltaa käyttäen sen selvittämiseksi, täyttyvätkö edellä mainitussa asetuksessa asetetut edellytykset.
- 11 Ennakkoratkaisua pyytävältä tuomioistuimelta pyydettyä tarkistamista ei voida pitää pelkästään muodollisena tarkistamisena, kun otetaan huomioon asetuksen [2020/1783] 12 artiklan sanamuoto, jonka mukaan pyynnön vastaanottaneen tuomioistuimen on ”täytettävä pyyntö kansallista lainsäädäntöään noudattaen”.
- 12 Lisäksi on todettava, että vaikka ennakkoratkaisua pyytävässä tuomioistuimessa ei ole suoraan vireillä oikeusriitaa, Italiassa on useiden asianosaisten välillä vireillä oikeusriita pyynnön esittäneessä italialaisessa tuomioistuimessa ja että laajentaen pyynnön vastaanottaneen ranskalaisen tuomioistuimen käsiteltäväksi on saatettu tämän oikeusriidan osa-alue, vaikkakin vain osittain.
- 13 Näin ollen ranskalaista tuomioistuinta on pidettävä SEUT 267 artiklassa tarkoitettuna tuomioistuimena.

§1 Pynnön täyttämiseen sovellettava oikeussääntö

- 14 Tribunale civile di Genovan pyyntö on esitetty asetuksen [2020/1783] nojalla.
- 15 [– –]
- 16 [– –]
- 17 [– –]
- 18 [– –]
- 19 [– –]
- 20 [– –]
- 21 [– –]
- 22 [– –]
- 23 [– –]
- 24 [– –]
- 25 [– –]

26 Asetusta [2020/1783] [– –] sovelletaan jäsenvaltion tuomioistuimen esittämiin toisessa jäsenvaltiossa, Tanskaa lukuun ottamatta, [sijaitsevien] todisteiden vastaanottamista koskeviin pyyntöihin.

27 [– –]

28 [– –]

29 [– –]

30 [– –]

31 [– –]

32 Näiden seikkojen perusteella [– –] asetus [2020/1783] on sovellettavissa.

§2 Tribunale civile di Genovan esittämä pyyntö

a) Pyyntön tutkittavaksi ottaminen

33 Asetuksen [2020/1783] 5 artiklassa vahvistetaan [pyyntöjen muoto ja sisältö].

[– –]

34 [– –] pyyntö on siten otettava tutkittavaksi.

b) Pyyntön täyttämättä jättämistä koskevat tapaukset

35 Asetuksessa luetellaan tyhjentävästi tapaukset, joissa pyynnön vastaanottanut tuomioistuin voi jättää pyynnön täyttämättä. Koska asetuksella [2020/1783] pyritään mahdollisuuksien mukaan helpottamaan todisteiden vastaanottamista ulkomailla, tapaukset, joissa pyynnön vastaanottaneet tuomioistuimet voivat jättää pyynnöt täyttämättä, on tarkasti rajattu.

36 [– –] Asetuksen [2020/1783] 16 artiklassa [vahvistetaan]

”pyyntöjen täyttämättä jättämistä” koskevat tapaukset

[– –]

37 [– –]

38 [– –]

39 [– –]

40 [– –]

41 [– –]

42 [– –]

43 [– –]

44 Näin ollen tribunale civile di Genovan pyyntöä ei voida vastustaa asetuksen [2020/1783] 16 artiklan perusteella.

c) Kyseessä olevan kansallisen oikeuden ja unionin oikeuden merkitykselliset oikeussäännöt

1) Ensimmäinen kyseessä oleva Euroopan unionin oikeussääntö

45 Asetuksen [2020/1783] 12 artiklan 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Pyyntön esittänyt tuomioistuin voi liitteessä I olevaa A-lomaketta käyttäen pyytää, että pyyntö täytetään noudattaen sen kansallisen lainsäädännön mukaista erityistä menettelyä. Pyyntön vastaanottanut tuomioistuin täyttää pyynnön erityisen menettelyn mukaisesti, jollei se ole ristiriidassa sen kansallisen lainsäädännön kanssa tai jollei se voi tehdä sitä merkittävien käytännön vaikeuksien vuoksi. Jos pyynnön vastaanottanut tuomioistuin ei jostain kyseisestä syystä johtuen noudata pyyntöä erityisen menettelyn käyttämisestä, sen on ilmoitettava asiasta pyynnön esittäneelle tuomioistuimelle liitteessä I olevaa H-lomaketta käyttäen.”

46 Jotta pyyntö voitaisiin täyttää erityisen menettelyn mukaisesti, pyynnön esittäneen tuomioistuimen on täytettävä A-lomakkeen 12 kohta. Tässä tapauksessa tribunale civile de Genova ei ole täyttänyt A-lomakkeen 12 kohtaa eikä asiassa näin ollen ole tarpeen pohtia erityisen pyynnön yhteensopivuutta kansallisen lainsäädännön kanssa tai vedota käytännön vaikeuksiin.

47 Sen sijaan tämän 12 artiklan[, jonka otsikkona on] ”Pyyntön täyttämistä koskevat yleiset säännökset”, [2 kohdassa] säädetään, että ”pyynnön vastaanottaneen tuomioistuimen on täytettävä pyyntö kansallista lainsäädäntöään noudattaen”.

48 Kyseinen artikla on lähes samansisältöinen kuin kumotun, 28.5.2001 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1206/2001 10 artikla, jossa säädettiin seuraavaa: *”2. Pyyntön vastaanottaneen tuomioistuimen on täytettävä pyyntö oman jäsenvaltionsa lainsäädäntöä noudattaen.”*

49 Todisteiden vastaanottamista koskevan asetuksen soveltamista varten annetussa käsikirjassa, joka koskee 28.5.2001 annettua asetusta (EY) N:o 1206/2001, todetaan tämän artiklan osalta, että pyynnön vastaanottanut tuomioistuin voi jättää pyynnön täyttämättä, jos pyynnön esittäneen tuomioistuimen jäsenvaltion säätämä muoto ei ole yhteensopiva sen kansallisen lainsäädännön kanssa. **Muodon voidaan katsoa olevan ristiriidassa pyynnön vastaanottaneen tuomioistuimen jäsenvaltion lainsäädännön kanssa, jos se on sen peruseriaatteiden vastainen.**

- 50 Tuomioistuin pohtii ensin kysymystä tämän artiklan tulkinnasta. Vaikka asetuksen 16 artiklassa luetellaan tyhjentävästi tapaukset, joissa jäsenvaltio voi jättää toisen jäsenvaltion pyynnön täyttämättä, 12 artiklassa näytetään säädettävän uusista tapauksista, joissa tällainen pyyntö voidaan jättää täyttämättä.
- 51 Unionin tuomioistuinta pyydetään tulkitsemaan tätä artiklaa sen ulottuvuuden selventämiseksi kansalliselle tuomioistuimelle: **onko tämän artiklan perusteella kansallisen tuomioistuimen mahdollista olla soveltamatta asetusta ja jättää täyttämättä pyyntö sillä perusteella, että pyynnön muoto olisi ristiriidassa pyynnön vastaanottaneen valtion kansallisen lainsäädännön peruseriaatteiden kanssa?**
- 52 Jos tähän kysymykseen vastataan myöntävästi, tässä asiassa tulee esiin myös kysymys siitä, onko pyynnön muoto ristiriidassa Ranskan kansallisen lainsäädännön peruseriaatteiden ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) tiettyjen artiklojen kanssa.

2) Kyseessä oleva kansallinen oikeussääntö

- 53 Ranskan 21.5.2023 voimassa olevan siviililain (Code civil) 16-11 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Henkilö voidaan pyrkiä tunnistamaan tämän DNA-sormenjälkien perusteella ainoastaan

1° oikeudenkäyntimenettelyssä määrättyjen tutkintatoimien tai asian selvittämistoimien yhteydessä

[– –]

*Siviilioikeudellisissa asioissa henkilö voidaan pyrkiä tunnistamaan ainoastaan sellaisen asian selvittämistoimen toteuttamiseksi, jonka tuomioistuin on määrännyt lapsen ja vanhemman välisen oikeudellisen siteen vahvistamiseksi tai kumoamiseksi taikka elatusavun vahvistamiseksi tai kumoamiseksi nostetun kanteen yhteydessä. Asianomaisen henkilön suostumus on saatava etukäteen, ja sen on oltava nimenomainen. **Jollei asianomainen henkilö ole nimenomaisesti antanut suostumustaan elinaikanaan, tunnistaminen DNA-sormenjälkien perusteella ei ole mahdollista hänen kuolemansa jälkeen.**”*

- 54 Ranskan oikeudessa haudan avaaminen lapsen ja vanhemman välisen oikeudellisen siteen vahvistamiseksi on siten mahdollista vain, jos asianomainen henkilö on nimenomaisesti antanut siihen suostumuksensa elinaikanaan.

3) Asian kannalta merkityksellinen kansallinen ja kansainvälinen oikeuskäytäntö

- 55 Conseil constitutionnelin (Ranskan perustuslakituomioistuin) käsiteltäväksi saatettiin 6.7.2011 Cour de cassationin (Ranskan ylin yleinen tuomioistuin)

kysymys kuoleman jälkeen suoritetujen oikeusgeneettisten tutkimusten järjestelmästä (20.9.2011 annettu päätös nro 2011-173 QPC, <https://www.conseil-constitutionnel.fr/decision/2011/2011173QPC.htm>). Erityisesti sitä pyydettiin lausumaan siitä, onko siviililain 16-11 §:n toinen momentti Ranskan perustuslaissa taatun oikeutta yksityis- ja perhe-elämän kunnioittamiseen koskevan periaatteen mukainen.

- 56 Conseil constitutionnel katsoi, että oletama, jonka mukaan vainajat eivät ole antaneet suostumustaan oikeusgeneettiseen tutkimukseen, on este, jonka lainsäätäjällä on tietoisesti säätänyt varmistaakseen vainajien kunnioittamisen estämällä haudan luvattomat avaamiset:

”Säätämällä olettamasta, jonka mukaan vainajat eivät ole antaneet suostumustaan DNA-sormenjälkien avulla tapahtuvaan tunnistamiseen, lainsäätäjällä on halunnut estää haudan avaamiset varmistaakseen vainajien kunnioittamisen. Conseil constitutionnel ei voi korvata omalla arvioinnillaan lainsäätäjän arviointia ihmisruumiin kunnioittamisen huomioon ottamisesta tässä asiassa. Väitteet, joiden mukaan yksityiselämää ja oikeutta tavanomaiseen perhe-elämään ei ole kunnioitettu, on hylättävä.”

- 57 Tämä kanta on ristiriidassa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön kanssa, sillä se totesi 13.7.2006 antamassaan tuomiossa Jäggi v. Sveitsi (kanne nro 58757/00), että haudan avaamista edellyttävän DNA-näytteen ottamisella ei asian olosuhteissa loukattu vainajan yksityiselämän suojaa eikä vainajan ruumiin koskemattomuutta, mutta 70-vuotiaan henkilön, jonka esittämä pyyntö haudan avaamisesta oikeusgeneettisen tutkimuksen suorittamiseksi oli hylätty, oikeutta saada selville syntyperänsä ja oikeutta tietää, oliko vainaja todella hänen vanhempansa, oli loukattu suhteettomalla tavalla.

- 58 Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on vahvistanut kantansa useita kertoja, muun muassa 16.6.2011 antamassaan tuomiossa Pascaud v. Ranska (kanne nro 19535/08) seuraavasti:

”59. – – Euroopan ihmisoikeustuomioistuin katsoo, että oikeus identiteettiin, johon kuuluu oikeus saada selville syntyperänsä ja saada se vahvistetuksi, on olennainen osa yksityiselämän käsitettä. Tällaisessa tapauksessa kyseessä olevia eri etuja on punnittava entistäkin tarkemmin.

60. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen on selvitettävä, onko tässä tapauksessa saavutettu oikeudenmukainen tasapaino punnittaessa keskenään kilpailevia etuja eli yhtäältä valittajan oikeutta saada selville syntyperänsä ja toisaalta kolmansien osapuolten oikeutta olla joutumatta DNA-testeihin ja oikeusvarmuuden turvaamista koskevaa yleistä etua. – –

64. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin katsoo, että otaksutun isän etujen suojaaminen ei yksinään ole riittävä peruste sille, että valittajalta evätään hänen Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan mukaiset oikeutensa.

65. *Kumoamalla kuoleman jälkeen suoritetun oikeusgeneettisen tutkimuksen ja kieltäytymällä vahvistamasta valittajan vaatimuksen mukaista biologista isyyttä cour d'appel (ylioikeus) on antanut suuremman painoarvon otaksutun isän oikeuksille ja eduille kuin valittajan oikeudelle – joka ei missään tapauksessa lakkaa iän myötä, päinvastoin – saada selville syntyperänsä ja saada se vahvistetuksi (em. tuomio Jäggi, 40 kohta)."*

59 Näistä eri ratkaisuista käy ilmi Conseil constitutionnelin ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen välinen näkemusero, sillä Conseil constitutionnel pitää siviililain 16-11 §:n toista momenttia, jonka mukaan mahdollisuus tunnistuksen suorittamiseen kuoleman jälkeen DNA-sormenjälkiä käyttäen edellyttää vainajan elinaikanaan antamaa nimenomaista suostumusta, Ranskan perustuslain mukaisena, kun taas Euroopan ihmisoikeustuomioistuin katsoo, että tämän säännöksen soveltaminen ja tällaiselle tunnistamiselle luvan antamatta jättäminen voi olla Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan vastaista.

60 Myös Cour de cassation on käsitellyt tätä kysymystä edellä mainittujen ratkaisujen jälkeen:

"Valituksenalaisen tuomion mukaan [– –]:n äiti [– –] tunnusti [– –]:n, joka on syntynyt [– –], ennen tämän syntymää, ja [– –] tunnusti hänet [– –], ja heidän sittemmin avioiduttuaan [– –] sai aviolapsen aseman. Saatuaan heiltä tietoonsa, että hänen isänsä on todellisuudessa [– –], kuollut [– –], hän nosti [– –] alioikeudessa kanteen, jotta se antaisi luvan kyseisen henkilön haudan avaamiselle oikeusgeneettisen tutkimuksen suorittamiseksi.

Cour d'appel (ylioikeus) ratkaisi asian aineellisesti, vaikka sen olisi pitänyt ottaa viran puolesta huomioon prosessinedellytyksen puuttuminen, koska [– –]:n oikeudenomistajia ei ollut haastettu, minkä vuoksi se rikkoi seuraavia säännöksiä" (Cour de cassation, ensimmäinen siviilijaosto, 13.11.2014, nro 13-21-0 18).

61 Osassa oikeuskirjallisuutta on arvioitu, että tällä tuomiolla on otettu käyttöön Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklaan nähden rinnakkainen oikeussuojakeino (praeter legem) sen kiertämiseksi, että siviililain 16-11 § on sitä käytännössä sovellettaessa ristiriidassa Euroopan ihmisoikeussopimuksen kanssa. Cour de cassation ei kuitenkaan ota kantaa pääasiaan, koska esitetty kysymys on prosessuaalinen (kanteen tutkittavaksi ottamisen edellytysten puuttuminen, sillä asiassa ei ole haastettu perillisiä). Erään kirjoittajan mukaan oikeudenomistajien haastamista koskeva velvollisuus on puhtaasti prosessuaalinen velvollisuus, jolla pyritään turvaamaan kontradiktorisen menettelyn toteutuminen, eikä kyse ole vainajan suostumuksen korvaamisesta perheenjäsenten antamalla suostumuksella. [– –]

62 Ratkaisua ei myöskään voida ulottaa koskemaan ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen käsiteltäväksi saatettua tapausta. Cour de cassation pyrkii täsmentämään tuomiossaan, että kyseisessä tapauksessa on kyse oikeudellista

asemaa koskevasta kanteesta (syntyperän selvittämistä koskeva kanne, jolla ei ole vaikutusta kantajan henkilö- ja perheoikeudelliseen asemaan ja jolla ei ole oikeudellisia seurauksia):

”Kanne geneettisen syntyperän selvittämiseksi oikeusgeneettisellä tutkimuksella, joka edellyttää haudan avaamista, voidaan ottaa tutkittavaksi vain, jos vainajan oikeudenomistajat on haastettu. Henkilö- ja perheoikeudellista asemaa koskevissa asioissa tutkittavaksi ottamisen edellytysten puuttuminen on otettava huomioon viran puolesta.”

- 63 Ennakkoratkaisua pyytävälle tuomioistuimelle esitetyssä pyynnössä ei ole kyse oikeudellista asemaa koskevasta kanteesta vaan todisteen vastaanottamisesta kantajan ja tämän vanhemman välisen oikeudellisen siteen vahvistamista koskevan kanteen yhteydessä.
- 64 xx:n [puolesta] esitetyistä vaatimuksista ilmenee, että ”siviililain 270 §:n mukaan xx:llä on oikeus saada tietää totuus ja saada selville syntyperänsä, ja hän myös vastaa kaikista aa:n isyyden vahvistamisesta seuraavista kuluista ja velvoitteista”.
- 65 Näin ollen Cour de cassationin tarkastelu, joka koskee ainoastaan perillisten haastamista oikeudenkäyntiin siviililain 16-11 §:n kiertämiseksi, ei ole sovellettavissa, eikä se missään tapauksessa ole tyydyttävä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinten kannalta, koska asiaan liittyy edelleen oikeudellista epävarmuutta.
- 66 Tarkastelun lopuksi on vielä tuotava esille, että tribunale civile di Genovan pyyntö on ristiriidassa siviililain 16-11 §:n kanssa ja että tämä säännös itsessään voi sitä sovellettaessa olla ristiriidassa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan kanssa.
- Asia edellyttää vielä perusteellisempaa tarkastelua.
- 67 Euroopan unioni suojelee myös perusoikeuksia perusoikeuskirjan perusteella [– –].
- 68 Sen vuoksi on selvitettävä, onko siviililain 16-11 § ristiriidassa perusoikeuskirjan kanssa, jolloin tuomioistuimen olisi Euroopan unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaisesti jätettävä siviililain 16-11 § kokonaan soveltamatta.

4) Muut asian kannalta merkitykselliset unionin oikeussäännöt

- 69 SEU 6 artiklassa määrätään seuraavaa:

”1. Unioni tunnustaa oikeudet, vapaudet ja periaatteet, jotka esitetään 7 päivänä joulukuuta 2000 hyväksytyssä ja Strasbourgissa 12 päivänä joulukuuta 2007 mukautetussa Euroopan unionin perusoikeuskirjassa, jolla on sama oikeudellinen arvo kuin perussopimuksilla.

Perusoikeuskirjan määräykset eivät millään tavoin laajenna perussopimuksissa määriteltyä unionin toimivaltaa.

Perusoikeuskirjassa esitettyjä oikeuksia, vapauksia ja periaatteita on tulkittava perusoikeuskirjan tulkintaa ja soveltamista koskevien perusoikeuskirjan VII osaston yleisten määräysten mukaisesti ja ottaen asianmukaisesti huomioon perusoikeuskirjassa tarkoitettut selitykset, joissa esitetään näiden määräysten lähteet.

2. Unioni liittyy ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehtyyn eurooppalaiseen yleissopimukseen. Liittyminen ei vaikuta perussopimuksissa määriteltyyn unionin toimivaltaan.

70 ***3. Ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyssä eurooppalaisessa yleissopimuksessa taatut ja jäsenvaltioiden yhteisestä valtiosääntöperinteestä johtuvat perusoikeudet ovat yleisinä periaatteina osa unionin oikeutta.***

71 Tässä asiassa voidaan soveltaa kahta perusoikeuskirjan artiklaa: 1 artiklaa, jossa taataan ihmisarvon kunnioittaminen ja siten vainajien kunnioittaminen, sekä 7 artiklaa, jonka mukaan jokaisella on oikeus siihen, että hänen yksityiselämänsä kunnioitetaan, ja joka on vastine Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklalle.

72 Perusoikeuskirjan 51 ja 52 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Tämän perusoikeuskirjan määräykset koskevat unionin toimielimiä, elimiä ja laitoksia toissijaisuusperiaatteen mukaisesti sekä jäsenvaltioita ainoastaan silloin, kun viimeksi mainitut soveltavat unionin oikeutta. Tämän vuoksi ne kunnioittavat tämän perusoikeuskirjan mukaisia oikeuksia, noudattavat sen sisältämiä periaatteita ja edistävät niiden soveltamista kukin toimivaltansa mukaisesti —

Tässä perusoikeuskirjassa tunnustettujen oikeuksien ja vapauksien käyttämistä voidaan rajoittaa ainoastaan lailla sekä kyseisten oikeuksien ja vapauksien keskeistä sisältöä kunnioittaen. Suhteellisuusperiaatteen mukaisesti rajoituksia voidaan säätää ainoastaan, jos ne ovat välttämättömiä ja vastaavat tosiasiallisesti unionin tunnustamia yleisen edun mukaisia tavoitteita tai tarvetta suojella muiden henkilöiden oikeuksia ja vapauksia.

2. Tässä perusoikeuskirjassa tunnustettuja oikeuksia, joista on määräyksiä perussopimuksissa, sovelletaan niissä määriteltyjen edellytysten ja rajoitusten mukaisesti.

3. Siltä osin kuin tämän perusoikeuskirjan oikeudet vastaavat ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyssä yleissopimuksessa taatuja oikeuksia, niiden merkitys ja ulottuvuus ovat samat kuin mainitussa yleissopimuksessa. Tämä määräys ei estä unionia myöntämästä tätä laajempaa suojaa.”

- 73 ”Jotta tämä johdonmukaisuus ihmisoikeussopimuksen mukaisen oikeuden kanssa varmistetaan, perusoikeuskirjan 52 artiklan 3 kohdassa määrätään kaksivaiheisesta mekanismista. **Unionin tuomioistuimen on ensin todettava vastaaviksi kutsutut oikeudet eli oikeudet, jotka taataan sekä perusoikeuskirjassa että Euroopan ihmisoikeussopimuksessa.**

Sen jälkeen, kun vastaavuus Euroopan unionin perusoikeuskirjan ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen välillä on todettu, unionin tuomioistuimen on annettava perusoikeuskirjassa taatulle oikeudelle sama merkitys ja sama ulottuvuus kuin sillä on Euroopan ihmisoikeussopimuksessa, ellei sille myönnetä ’laajempaa suojaa’. Sen tulkinnan on toisin sanoen oltava yhdenmukainen Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tulkinnan kanssa, ellei Euroopan ihmisoikeussopimuksen vaatimuksia ylitetä, mikä on harvinaista” (Lexis nexis, nide 160, EU:n perusoikeuskirja).

- 74 Näiden määräysten mukaan kansallisen tuomioistuimen on otettava perusoikeuskirja huomioon vain silloin, kun kyseinen kansallinen toimi kuuluu unionin oikeuden aineelliseen soveltamisalaan.
- 75 [– –]
- 76 Tässä tapauksessa on suoraan kyse unionin aineellisesta oikeudesta, koska kyseessä oleva päätös on tehty asetuksen 2020/1783 nojalla.
- 77 Kyseessä olevan tilanteen ja unionin oikeusjärjestyksen välillä on siis selvä yhteys, minkä vuoksi tuomioistuimen on sovellettava perusoikeuskirjaa, erityisesti sen 1 ja 7 artiklaa.
- 78 Perusoikeuskirjan 1 artiklassa määrätään, että ”ihmisarvo on loukkaamaton. Sitä on kunnioitettava ja suojeltava.” Kyse on perustavanlaatuisesta periaatteesta, jota sovelletaan kuoleman jälkeen ja joka näin ollen voisi sille annettavasta tulkinnasta ja ulottuvuudesta riippuen olla esteenä vainajan haudan avaamiselle tässä tilanteessa.
- 79 Perusoikeuskirjan 7 artiklassa taattu oikeus yksityiselämän kunnioittamiseen sitä vastoin puoltaa tällaista haudan avaamista. Koska perusoikeuskirjan 7 artikla on vastine Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklalle, sitä on tulkittava Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön valossa. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin johtaa oikeudesta yksityiselämän kunnioittamiseen jokaisen oikeuden saada selville syntyperänsä, ja tätä varten otaksutun vanhemman hauta voidaan tarvittaessa avata.
- 80 Ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen on vielä ratkaistava, onko sen sovellettava siviililain 16-11 §:ää ja jätettävä täyttämättä kansainvälinen oikeusapupyynnö, jonka toinen jäsenvaltio on esittänyt todisteiden vastaanottamisesta annetun asetuksen perusteella, vai onko sen jätettävä kyseinen säännös soveltamatta.

81 Tämän tuomioistuimen on siviililain 16-11 §:n soveltamiseksi tai soveltamatta jättämiseksi selvitettävä, onko tämä säännös perusoikeuskirjan 7 artiklan vastainen vai vastaako sitä vastoin siviililain 16-11 §:ssä säädetty rajoitus tosiasiallisesti unionin tunnustamia yleisen edun mukaisia tavoitteita tai tarvetta suojella muiden henkilöiden oikeuksia ja vapauksia, erityisesti ihmisarvon kunnioittamista, sellaisena kuin se taataan perusoikeuskirjan 1 artiklassa.

82 Jotta kansallinen tuomioistuin voi ratkaista käsiteltäväkseen saatetun asian, unionin tuomioistuimen on selvennettävä, onko perusoikeuskirjan 7 artiklassa taatulla oikeudella saada selville syntyperänsä ja saada se vahvistetuksi etusija tai voiko se saada etusijan suhteessa vainajien oikeuteen, joka koskee sitä, ettei heistä tehdä DNA-testejä ilman heidän elinaikanaan antamaansa suostumusta, ja joka voidaan taata perusoikeuskirjan 1 artiklassa vahvistetulla ihmisarvon kunnioittamista koskevalla periaatteella.

Tähän kysymykseen vastaaminen edellyttää perusoikeuskirjan 1 ja 7 artiklan tulkintaa, ja sen osalta toimivalta ei kuulu ennakkoratkaisua pyytävälle tuomioistuimelle vaan Euroopan unionin tuomioistuimelle.

83 SEUT 267 artiklassa määrätään seuraavaa:

”Euroopan unionin tuomioistuimella on toimivalta antaa ennakkoratkaisu:

a) [–],

b) *unionin toimielimen, elimen tai laitoksen säädöksen pätevydestä ja tulkinnasta.*

[–]

84 *Jos tällainen kysymys tulee esille sellaisessa kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävänä olevassa asiassa, jonka päätöksiin ei kansallisen lainsäädännön mukaan saa hakea muutosta, tämän tuomioistuimen on saatettava kysymys Euroopan unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi.*

[–]”

85 [–]

86 [–] asetuksessa [2020/1783] [–] ei säädetä mahdollisuudesta hakea muutosta silloin, kun pyynnön vastaanottaneen valtion tuomioistuin jättää täyttämättä pyynnön esittäneen valtion pyynnön todisteiden vastaanottamisesta. [–]

87 Koska ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen ratkaisuun ei saa hakea muutosta, sen on ennen asian ratkaisemista esitettävä unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisukysymys. Unionin tuomioistuimen [tulkinnalla] on tässä tapauksessa erityisen suuri merkitys, koska kysymys on uusi eikä unionin tuomioistuimen ole vielä koskaan tarvinnut ottaa kantaa [–] asetuksen

2020/1783 tulkintaan ja sen käytännön soveltamisen yhteensopivuuteen perusoikeuskirjan kanssa.

Kaiken edellä esitetyn perusteella asian käsittelyä lykätään, kunnes unionin tuomioistuin on antanut [ratkaisunsa].

§3 Unionin tuomioistuimelle esitettävät ennakkoratkaisukysymykset

88 Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin esittää kaksi kysymystä unionin tuomioistuimelle:

89 [– –] [ensimmäisen kysymyksen sanamuoto]

90 [– –] Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin katsoo, että tapaukset, joissa asetus 2020/1783 voidaan jättää soveltamatta, luetellaan tyhjentävästi 16 artiklassa ja että 12 artiklaa ei voi käyttää epäsuorana keinona kieltäytyä asetuksen soveltamisesta.

Tässä tapauksessa ei kuitenkaan ole asetettu mitään esteitä pyynnöille, joiden muoto ei vastaa Euroopan unionin oikeuden vaatimuksia.

91 2) [– –] [toisen kysymyksen sanamuoto]

92 Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin pyytää näin ollen unionin tuomioistuinta tulkitsemaan perusoikeuskirjan 1 artiklaa (oikeus ihmisarvoon) ja 7 artiklaa (oikeus yksityiselämän kunnioittamiseen) ja määrittämään niiden keskinäisen yhteyden sen selvittämiseksi, merkitseekö tällainen asetuksen soveltaminen perusoikeuskirjan rikkomista.

93 Unionin tuomioistuimen vastauksesta riippuu se, onko siviililain 16-11 § Euroopan unionin oikeuden mukainen ja onko ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen mahdollista vastata myöntävästi tribunale civile di Genovan esittämään pyyntöön todisteiden vastaanottamisesta.

94 [– –] Kun otetaan huomioon perusoikeuskirjan 52 artikla, jossa määrätään, että ”siltä osin kuin tämän perusoikeuskirjan oikeudet vastaavat ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyssä yleissopimuksessa taattuja oikeuksia, niiden merkitys ja ulottuvuus ovat samat kuin mainitussa yleissopimuksessa”, ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen samankaltaisissa asioissa antamat tuomiot, ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin katsoo, että siviililain 16-11 § voitaisiin todeta Euroopan unionin oikeuden vastaiseksi ja jättää soveltamatta perusoikeuskirjan 7 artiklan (oikeus yksityiselämän kunnioittamiseen) perusteella.

95 Conseil constitutionnelin ja Cour de cassationin ratkaisuihin, jotka on annettu Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomioiden jälkeen, kuitenkin kyseenalaistetaan tämä arviointi, kun niissä asetetaan ihmisarvon kunnioittaminen etusijalle, minkä vuoksi Euroopan unionin tuomioistuimelta on pyydetty perusoikeuskirjan 1 ja 7 artiklan tulkintaa.

NÄILLÄ PERUSTEILLA

96 [– –]

97 **ESITETÄÄN** seuraavat kysymykset Euroopan unionin tuomioistuimelle:

98 1) Onko jäsenvaltioiden tuomioistuinten välisestä yhteistyöstä siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa tapahtuvassa todisteiden vastaanottamisessa 25.11.2020 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2020/1783 12 artiklan perusteella kansallisen tuomioistuimen mahdollista olla soveltamatta tätä asetusta ja jättää täyttämättä pyynnön esittäneen valtion pyyntö sillä perusteella, että pyynnön muoto olisi ristiriidassa pyynnön vastaanottaneen valtion kansallisen lainsäädännön peruseriaatteiden ja erityisesti sen siviililain 16-11 §:n kanssa?

99 2) Jos jäsenvaltioiden tuomioistuinten välisestä yhteistyöstä siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa tapahtuvassa todisteiden vastaanottamisessa 25.11.2020 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2020/1783 12 artiklaa on sovellettava ottamatta huomioon kansallista lainsäädäntöä, miten on tulkittava Euroopan unionin perusoikeuskirjan 1 artiklaa (oikeus ihmisarvoon) ja 7 artiklaa (oikeus yksityiselämän kunnioittamiseen) ja määritettävä niiden keskinäinen yhteys sen selvittämiseksi, merkitseekö tällainen asetuksen soveltaminen perusoikeuskirjan rikkomista?

100 [– –]

101 [– –]

102 **TÄSMENNETÄÄN**, että asianosaiset toivovat tunnistetietojensa poistamista.

103 [– –]